

Autor práce: Barbora Křístková
Název práce: English and Czech Idioms with Components 'Head' and 'Heart'

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Martinková, Ph.D.

Autor posudku: Mgr. Michaela Martinková, Ph.D.

Bodování: 0 = nedostačující, 1 = slabé, 2 = přijatelné, 3 = dobré, 4 = výborné

Body

1. Originalita a přínos práce, aktuálnost a důležitost tématu.

Přínosem práce je systematické zpracování idiomů s komponenty *head/hlava* (97 anglických idiomů) a *heart/srdce* (75 anglických idiomů) tak, jak je uvádějí anglické a české výkladové slovníky a slovníky překladové. Všechny idiomy jsou v příloze elektronické verze práce. Data jsou spolehlivá a lze je využít k dalšímu zkoumání pomocí jiných metod, např. korpusových. To ale autorka v závěru konstatuje.

4

2. Kvalita přehledu poznatků o tématu: použití literatury, kvalita zpracování, kritické zhodnocení literatury.

Rozsah použité literatury je pro bakalářskou práci adekvátní. Autorka definovala terminologii, se kterou bude dále pracovat. Někdy je možné tentýž jev vidět z různých pohledů, srov. například termín „figurative“, který se používá pro „extensions of meaning“ a najdeme ho ve slovnících, oproti termínu „compositionality“, se kterým pracuje sémantika: podle principu kompozičnosti „the meaning of a complex expression is a compositional function of the meanings of its parts“ (Cruse 2006), jde o základní princip používaný při interpretaci významu vět a idiomy jsou z tohoto pohledu samozřejmě nekompoziční. Autorka se také nepouští do větších teoretických úvah o povaze vztahu mezi idiomem a metaforou, v praktické části by v rámci této práce stejně neměly větší smysl, bylo by problematické pro každý idiom systematicky vymezit konkrétní důvody (metafory či jiná procesy přenášení významu), které k nekompozičnosti vedou. Stejně tak lze vytknout nepropojenost sémantické a formální definice idiomů, to by ovšem muselo být předmětem zkoumání samo o sobě a zcela jistě by vyžadovalo systematický výzkum na korpusových datech.

Oceňuji část, ve které autorka podrobuje dva zástupce zkoumaných idiomů formálním testům. Je samozřejmě otázkou, zda má nerodilý mluvčí angličtiny právo posuzovat gramatičnost zkoumaných vět, autorka však v této části využila korpusu COCA, což tento přístup ospravedlňuje.

Autorka říká, že „Glucksberg demonstrated that this idiom [skating on a thin ice] is able to undergo syntactic variations, namely negation“, znamená to, že ostatní idiomy nemohou? Zmiňuje Gluckenberg nějaké testy na idiomy, případně patří negace mezi ně?

Formulace „conceptual view of metaphors“ (str. 15 i jinde) není šťastná, jde teorii konceptuální metafory.

3

3. Formulace záměrů práce, výzkumných otázek, hypotéz.

Autorka hypotézu formuluje hned na začátku: Given that “the majority of phrasal idioms, if not all of them, begin their lives as interpretable extensions such as metaphor or metonymy [and] become idioms when the knowledge necessary to interpret them is no longer current“ (Cruse 2011, 88) and the fact that “the human body is an ideal source domain“ (Kövecses 2010, 18) for conceptual metaphors cross-linguistically, it can be expected that similarities between idioms containing body part terms in different languages will be found. This thesis will focus on English idioms containing the body parts

terms often used metaphorically for “intellect” and “emotions”, namely *head* and *heart* (Niemeier 2011, 50). We expect that a large proportion of the Czech equivalents of the English idioms under study will also include body part terms, *hlava* and *srdce*, respectively.“ Namítnout lze, že hypotéza je triviální, ale vzhledem k tomu, že jde o bakalářskou práci, ji považuji za přijatelnou. Reformulace hypotézy na str. 23 („to find out whereas Czech treats our examined idioms in the same way as English does“) není šťastná.

Autorka vycházela ve své analýze z angličtiny, v její tabulce tak nenajdeme české idiomy, které anglický idiomatický protějšek nemají. Může vysvětlit proč? Jsou takové idiomy?

3

4. Metody práce. Jejich popis a adekvátnost pro zodpovězení výzkumných otázek.

Autorka pracuje s různými druhy českých a anglických slovníků, korpus používá pouze výjimečně. Toto považuji za adekvátní na bakalářské úrovni.

4

5. Zpracování výsledků a jejich interpretace.

Cílem práce bylo zjistit, v jakém procentu příkladů podle slovníků anglický i český idiom skutečně obsahují komponenty hlava (*head*) a srdce (*heart*), případně jiné komponenty, které jsou s nimi v sémantickém vztahu. Vytknout lze to, že povahu tohoto vztahu lze těžko definovat. Autorka pracuje s termínem meronymie, kteří i tak někteří sémantici zpochybňují (nelze jej definovat pomocí entailment). Navíc sem řadí kromě „nouns denoting parts of the head“ (*uši*) také „those denoting the adjacent ones“, třeba *krk* a naopak nekomentuje, že není zahrnut vztah mezi *head* a *kůže*, nebo *head* a *mind*. Nabízí se otázka, zda z tabulky 8 na str. 37 nevyplyvá, že české ekvivalenty idiomů s *heart* obsahují často český výraz *duše*, což možná stálo za komentář. Možná mohly být v této skupině zahrnuty případy, kdy je užit termín označující část těla. Toto jsou však drobné výtky, které se nabízí, když je často patrné, že autorka řešila problém, kam daný příklad zařadit, zejména když slovníky nabízely různé ekvivalenty. Nerozumím, proč se autorce nelíbil Čermákův ekvivalent „utrhnout někomu hlavu“ a *‘bite/snap one’s head off’* zařadila mezi idiomy s neidiomatickým českým ekvivalentem. U některých idiomů se autorka mohla podívat na etymologii, když je analyzovala (*head over heels*).

2-3

6. Diskuze práce (o tom, jak výsledky zodpovídají výzkumné otázky).

Autorka v závěrech uvádí přehledné grafy, z nichž je patrné, že polovina českých a anglických idiomů obsahují odpovídající si komponenty (hlava-head, srdce-heart). Lidské tělo je skutečně vhodnou zdrojovou oblastí pro metaforické posuny. Zde se nabízí otázka, zda šlo vždy o metafory, detailnější výzkum v této oblasti byl nicméně, jak již bylo řečeno, mimo rámec této práce. Mluvit o dichotomii hlava –srdce jako o „the theory of the head-heart dichotomy“ není na místě, nejde o teorii. Problematické je mluvit o *heart* jako o container v idiomech jako *head on heart*.

3

7. Formální zpracování. Jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava, dodržení publikační normy.

Práce je psána dobrou angličtinou a dodržuje citační normu. Jen občas se objevují drobné prohřešky proti gramatice, nejčastěji v oblasti užití členů:

Further chapter (str. 5), *emotionality and rationality in a language* (str. 5), *something ... what* (str. 7), „the expressions containing component head“ (str. 22).

Autorka říká, že sjednotila possessive element v idiomech na *one’s* (str. 21), zdá se ale, že v poslední části tabulky 2 (str. 27) tomu tak není.

3

8. Celkové hodnocení práce.

Práce splňuje požadavky na bakalářskou kvalifikační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Otázky do diskuse:

1. Autorka píše, že „Niemeier states the noun *heart* is a metonymy for a person as a whole“ a jako příklad uvádí *My heart is bleeding*. Chce autorka říct, že *my heart* stojí za mluvčího? Může autorka osvětlit na příkladech (třeba *head of the department* a *we need more heads here*), co znamená „the conceptual metaphors contain two domains, each corresponding to the other via the metaphoric mapping. In contrast, a metonymy there is only one domain involved“ (str. 16)?
2. Autorka zmiňuje, že „What we found interesting [subjektivní vyjádření] when analysing this group of expressions, was an [sic] English idiom ‘*learn/know something by heart*’, meaning “to remember perfectly” (Cambridge). English uses the element *heart* even though the expression itself refers to the ‘intellect’, which is in contradiction to the theory of the head-heart dichotomy. In contrast, [the] Czech equivalent ‘(*vědět něco*) *z hlavy*’ does contain the component of the intellect, i.e. *hlava*.“ Není v datech takových případů víc?
3. Autorka v závěru píše, že „this thesis, though unintentionally, raised a question on the usage suitability of some Czech translation equivalents of the English idioms“ (str. 42). Může slovníky z tohoto pohledu zhodnotit a uvést nějaký problematický příklad?
4. Autorka píše, že „Použití *srdce* ve smyslu *středu* je v češtině téměř výhradně omezeno pouze na odkazování k centru geografické oblasti, jako např. *srdce Evropy* či *Praha – srdce České republiky*“. Může ukázat, jak k tomuto závěru došla?
5. Na str. 32 autorka řadí idiom, ve kterém je *head* sloveso. To naznačuje jistou nesystematičnost – bylo takových víc?

Závěrečné hodnocení

Práci k obhajobě	doporučuji	nedoporučuji
Návrh klasifikace:	B-C	
Datum:	3. 6. 2015	
Podpis:	Michaela Martinková	